anul I, nr. 5 15 aprilie 1937

PREDANIA

revistă de critică teologică

Director: G. Racoveanu

Limitele criticei teologice

Cineva îmi atrage atenţia asupra caracterului cu mult prea critic al Predaniei, *vădit, între altele, şi prin aceea că toate articolele noastre de până acum au ca punct de plecare un fapt pe care îl combatem, o părere pe care încercăm a o răsturna. Observaţia nu e lipsită de dreptate; dar mă întreb ce sens are ea. Şi pentru că s'ar putea să aibă mai multe sensuri, între cari unele pe cari nu le-am accepta în nici un caz, e bine să facem aci precizările necesare.*

1. Există o critică teologică ale cărei rădăcini sunt în spiritul critic. Această critică nu are ce căuta în Predania. *Pentrucă nu are nimic de a face cu creştinismul, pentru că e chiar negaţia creştinismului. Cine nu înţelege această afirmaţie, simplă dar nu mai puţin fundamentală, e cu totul strein de duhul ortodoxiei. Şi iată de ce:*

A critica însemnează a judeca. A judeca însă, însemnează a măsura, a compara cu o lege şi a stabili coincidenţe şi abateri. Judecătorul este, ca atare, instrumentul de măsură al unei ordini obiective, existând în ea însăş.

Se întâmplă, însă, că uneori, această ordine obiectivă, în numele căreia se exercită judecata, se numeşte RAŢIUNE *(adică, chiar aşa scrisă: cu litere mari!). E cazul criticei din acel moment istoric al omenirii, care se numeşte epoca spiritului critic.*

Două sunt, mai ales, motivele pentru care această critică trebue respinsă.

In primul rând, a considera această raţiune *ca o ordine obiectivă nu e neîndreptăţit — poate! —, dar, în schimb, nu e nici suficient. Pentru ca o ordine obiectivă să poată fi luată drept unitate de măsură, e neapărat nevoe ca ea să fie şi* normală, *să nu introducă, cu alte cuvinte, un element de desechilibru în existenţă. Ordinea raţională nu e, însă, o ordine normală, nici în înţelesul teologic — ca una ce îşi are isvorul în păcatul original —, nici în înţelesul metafizic. Procesul de cunoaştere nu e posibil decât prin introducerea forţată în existenţă a unui centru de raportare— subiectul de cunoaştere — altul decât Dumnezeu; centru de raportare care, printr'o dinamică specială, nu întârzează a deveni* centru de polarizare; *de o intensitate uneori atât de ridicată, încât se substitue lui Dumnezeu însuş. Nu e nevoe să stăruim aci asupra caracterului aberativ al acestui proces — fatal totuş la orice om care a căzut în păcatul cunoştinţei binelui şi răului —, care în orice caz nu ajunge la o*

poziţie consistentă, atâta vreme cât omul nu se poate considera ca termen ultim al existenţei. E suficient să stabilim, subliniind, numai, că aşezarea omului — prin apariţia procesului de cunoaştere—în centrul existenţei schimbă liniile de forţă în ordinea creaţiunii, pentru ca să înţelegem că ordinea aceasta raţională, oricât ar fi ea de obiectivă — că doar şi... holera e obiectivă, are o existenţă a ei! — nu e, pentru aceasta, şi firească; şi ca atare nu poate fi luată drept unitate de măsură în exercitarea unei judecăţi.

In al doilea rând: raţiunea nu este numai unitate de măsură, ordine obiectivă; ea este în acelaşi timp şi instrument de judecată; e şi judecător şi lege. Din această dublă calitate rezultă o tendinţă de a nu limita în nici un fel operaţia judecăţii, de a nu o mai opri în faţa a nimănui şi a nimic, de a se judeca — în frenezia aceasta a judecării — de a se disolva pe sine însăş, disolvând în acelaş timp „ordinea obiectivă" care stă la baza oricărei judecăţi. Că spiritul critic sfârşeşte în nihilism, asta o ştie în genere toată lumea. Noi am explicat numai aci, în câteva cuvinte, de ce nihilismul e termenul ultim al spiritului critic.

Cu aceasta însă e clar pentru ce Biserica noastră drept credincioasă nu poate accepta critica pornită din spiritul critic. Şi pentru ce, deci, nu o acceptă — şi cu atât mai puţin o practică — nici Predania.

2. Dar mai există un fel de critică teologică. Există o critică, anume, care socoteşte că ordinea obiectivă, la care orice judecată trebue să raporteze faptele, este ordinea creaţiei lui Dumnezeu. Iar în ceea ce priveşte viaţa religioasă în genere, că tot ceea ce e adevărat şi firesc stă închis — cu tot ceea ce a fost şi cu tot ceea ce e posibil să fie în viitor — în învăţătura Bisericii. A face critică, însemnează de sigur şi în acest caz a judeca; dar nu a face o judecată, ci a ţine scaun de judecată; nu a da drumul raţiunii tale, pentru a spune ea dacă e bine sau e rău ceea ce se întâmplă; ci a compara ceea ce se întâmplă, cu ordinea firească şi obiectivă a cum trebue să se întâmple lucrurile, ordine care neavând nimic subiectiv în ea, ci fiind odată pentru totdeauna hotărâtă de voia lui Dumnezeu şi neputând fi ruptă decât de minunile lui Dumnezeu, este un îndreptar sigur pentru judecata noastră.

A face critică, în acest sens, în singurul sens acceptabil în ortodoxie, însemnează, deci, a constata pur şi simplu abaterile de la desfăşurarea firească a lucrurilor teologice, aşa cum această desfăşurare este mai întâiu formulată şi mai apoi şi legiuită (dacă e nevoe) în învăţătura Bisericii.

De unde urmează:

a) că orice mădular al Bisericii, întru atâta întru cât participă efectiv la viaţa Bisericii, o trăieşte în chip conştient, are şi dreptul de a face critică — pentru că este calificat pentru aceasta prin chiar calitatea lui de membru al Bisericii —, şi datoria de a face critică pentru că, în această calitate a lui de membru al Bisericii, el e solidar răspunzător, sau dacă vreţi solidar suferitor, în toate stricăciunile cari apar în sânul comunităţii, ameninţând echilibrul acesteia.

b) că nici odată o critică, exercitată în asemenea condiţiuni, nu poate fi excesivă, cum credea preopinentul nostru amintit la începutul acestor rânduri; căci critica nefiind decât constatarea unor abateri, ea nu se poate exercita decât dacă abateri sunt. Aţi văzut d-voastră vreodată o poliţie — care să nu fie făcută de agenţi provocatori, ci să fie poliţia unui stat sănătos — care să intervină fără nici un motiv, fără să se fi ivit abateri? Nu! Critica nu se poate manifesta, normal, de-

cât prea puţin — atunci când abaterile sunt atât de multe, încât nu pridideşte să le stabilească pe toate —; prea mult însă, niciodată.

Evident, critica cealaltă, a spiritului critic nu numai că poate fi excesivă, dar fatal trebue să ajungă la desmăţ. Căci judecând lucrurile după măsuri cari nu sunt ale lor, ci ale tale, nu e decât firesc să le găsiţi în vină. Dacă îl judeci aşa, şi Dumnezeu poate ajunge a fi vinovat!

Sigur, critica excesivă nu e bună; ea nu e însă rea pentru că e excesivă — ci este excesivă pentru că e rea; rea, prin natura ei. Cum noi aci la Predania *nu avem însă nimic de a face cu o asemenea critică,*

Putem să ne vedem, liniştiţi, de treabă.

Nae Ionescu

Ce este muzica bizantină

Este muzica ce ne-au lăsat-o părinţii Bisericii noastre ortodoxe a răsăritului. Este taina ce îmbracă producţiile lor literaro-liturgice. Este creaţia inspirată a marilor poeţi ai ortodoxiei. Ea nu este produsul simplu al ştiinţei muzicale, ci este produsul darului de sus ce a activat şi dirijat ştiinţa şi dispoziţia artistică a scriitorului de cântări. Pentru aceea, noi o iubim, o cinstim după cuviinţă, şi ne sârguim s'o dăm la ireală. Căci numai cunoaşterea ei poate să înlăture anumite confuzii, să restabilească adevărata ei valoare artistică-liturgică, să creieze şi să sugereze celor chemaţi acea dispoziţie, mult aşteptată, de a o repune în drepturile ei canonice.

Ea nu este producţia anonimă a Bisericii, nici producţia trufaşă a unui scriitor, — episcop sau simplu călugăr. Ea poartă în sine pecetea insuflării de sus, având de tată pe Duhul Sfânt şi de mamă pe smeritul rânduitor, care şi-a însemnat numele în acrostih sau în capul poemului. Aşa se explică sfinţenia cu care ea a fost însemnată şi păstrată în vechile documente.

Nu ne este îngăduit, — nici nouă clericilor, nici mirenilor, să o tratăm cu uşurătate, să o ignorăm, sau să ne formăm asupra ei convingeri superficiale, sau de-a-dreptul greşite. Căci de îndată ce noi o găsim în documente, deci în izvorul cel curat, se cuvine unora — să o creadă şi să o ia aşa, cum ea se găseşte acolo — se impune altora cari au pregătirea necesară şi pasiunea cunoaşterii adevărului şi a verificării lui critice, să o cerceteze cu amăruntul.

Acest lucru încercăm noi să-l facem, în scopul, bine precizat, de a o înfăţişa ca pe adevărata comoară muzicalo-liturgică a Bisericii noastre ortodoxe. Vechea muzică are foarte puţin de-aface cu actuala muzică bisericească. Ici, colo, se întâlnesc frânturi din vechile însemnări documentare. Este aşa cum într'un chip bătrân, ros de vreme şi de patimi, se recunosc, totuşi, urmele nobleţei şi distincţiei neamului. Până târziu, în veacul al XVIII, întâlneşti în unele cântări urzeala sănătoasă a vechilor cântări, şi poţi desprinde din noua bătaie adaosul, străin şi nepotrivit, care denaturează şi strică măhrama cea frumoasă, pe care se citea chipul cel adevărat al artei muzicale bizantine.

Eu nu fac panegiricul muzicii bizantine, afirmând aceste adevăruri, ci vreau să conving pe unii, să stimulez pe alţii la cercetarea acestei muzici. Claritatea spiritului elen, strălucirea spiritului anatolian (înţeleg

Siria şi coasta mării anatolice, locuită şi stăpânită de spiritul elen) cultul rafinat al artelor se manifestă în producţia artistică a veacurilor de slavă bizantină.

In biserica Sfinţilor Apostoli dela Bizanţ, — al cărei chip şi înfăţişare se pot vedea, în parte, în biserica Sfântului Marcu din Veneţia, — în biserica Sfintei Sofii, de bună seamă că arta muzicală rivaliza cu arhitectura, sculptura şi strălucirea mozaicurilor. Exista şi se impunea interdependenţa acestor arte. Când Sfântul Roman urcă în amvon — spune Sinaxarul — în ziua de Crăciun, şi începe, din îndemnul Maicii Domnului, poemul său: „Fecioara astăzi....“ spre marea uimire a Impăratuiui, clericilor şi celor de faţă, — cu ce muzică îl va fi însoţit, ca scriitorul de lauda lui să însemne, că „a repetat în lume cântările cetelor îngereşti“.?!

Această muzică noi o urmărim, şi pe cât documentele veacurilor următoare, (X—XIV), ne îngăduie, căutăm să o dăm la iveală şi să înlăturăm echivocul că actuala muzică bisericească ar fi vechea muzică, ce a răsunat odinioară sub bolţile minunate ale bisericilor orientului şi sudului nostru ortodox. Căci există un echivoc, în deosebi în capul unora, cari îşi închipuie că cunosc muzica bisericească, în temeiurile ei, pot da verdicte şi se pot improviza în critici muzicali. Aceasta s'a întâmplat, acum câtăva vreme, unui academician, care afirma sentenţios: „După o rătăcire cam lungă, muzica noastră corală bisericească se întoarce astăzi la psaltichia temeinică şi curată a lui Macarie Psaltul“. Intoarcerea există numai în imaginaţia academicianului. Echivocul dă întotdeauna naştere la confuzii, foarte regretabile atunci când oamenii nu sînt destul de pregătiţi, nici destul de isteţi pentru înlăturarea şi discreditarea lor.

Ei bine, noi vorbim de muzica bizantină: de nobila muzică bizantină, păstrată în cele mai vechi documente. Astfel, muzica de care ne ocupăm reprezintă cea mai autentică şi sigură tradiţie liturgică în Biserica noastră ortodoxă. *In acest scop noi am creiat o şcoală, de înnoire, de înviorare a artei muzicale-liturgice ortodoxe, având de bază tradiţia documentară milenară.* Fondul şcolii noastre este adevărata muzică bizantină, iar vestmântul acestui fond ne-am propus să-l facem cât mai strălucitor, cât mai tehnic, cu o singură condiţie: ca el să nu înnăbuşe, să nu acopere frumuseţea nativă a inspiraţiunii vechilor poeţi-melozi ai orientului creştin.

Muzica bizantină este simplă, şi totuşi bogată şi variată în simplitatea ei. Este sinceră, pentru că exprimă sentimentele deschis, fără tâlmăciri false, fără ciocniri violente. Este voioasă cum e creştinul împăcat cu Dumnezeu prin taina Pocăinţei şi Impărtăşirii. Este lipsită de exagerări şi de pasional, fie că exprimă bucurie, fie că exprimă întristare. Este o exteriorizare spontană a cugetării şi a sentimentului religios. Este, în adevăr, spirituală, desfăşurându-se într'o atmosferă de pace şi de nespusă duioşie; orice tendinţă profană este exclusă din exprimarea ei.

Ca o palidă ilustrare a ceior afirmate dăm o cântare dela litia Crăciunului, după un manuscris din secolul XI, dela Grotta ferrata: Δ. α. XIV. fol. 229r, cu transcrierea şi traducerea lui în rumâneşte.

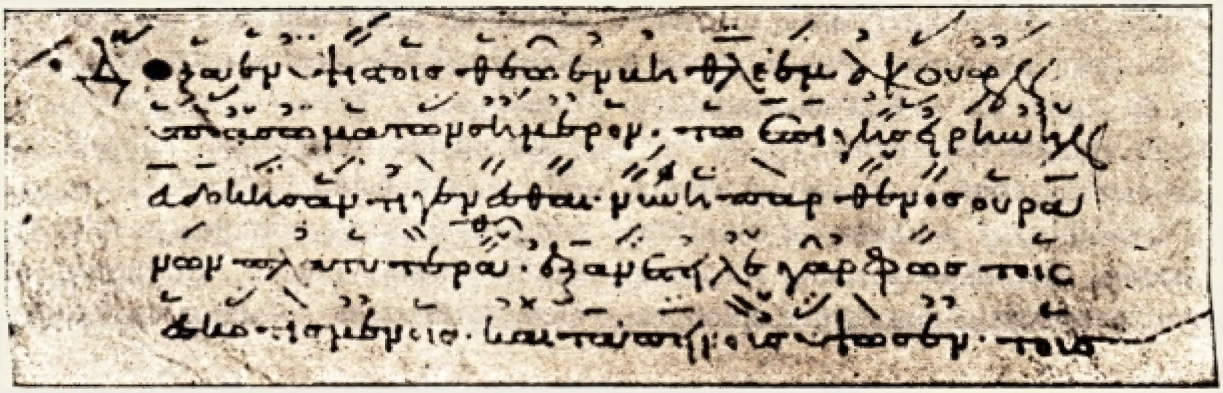

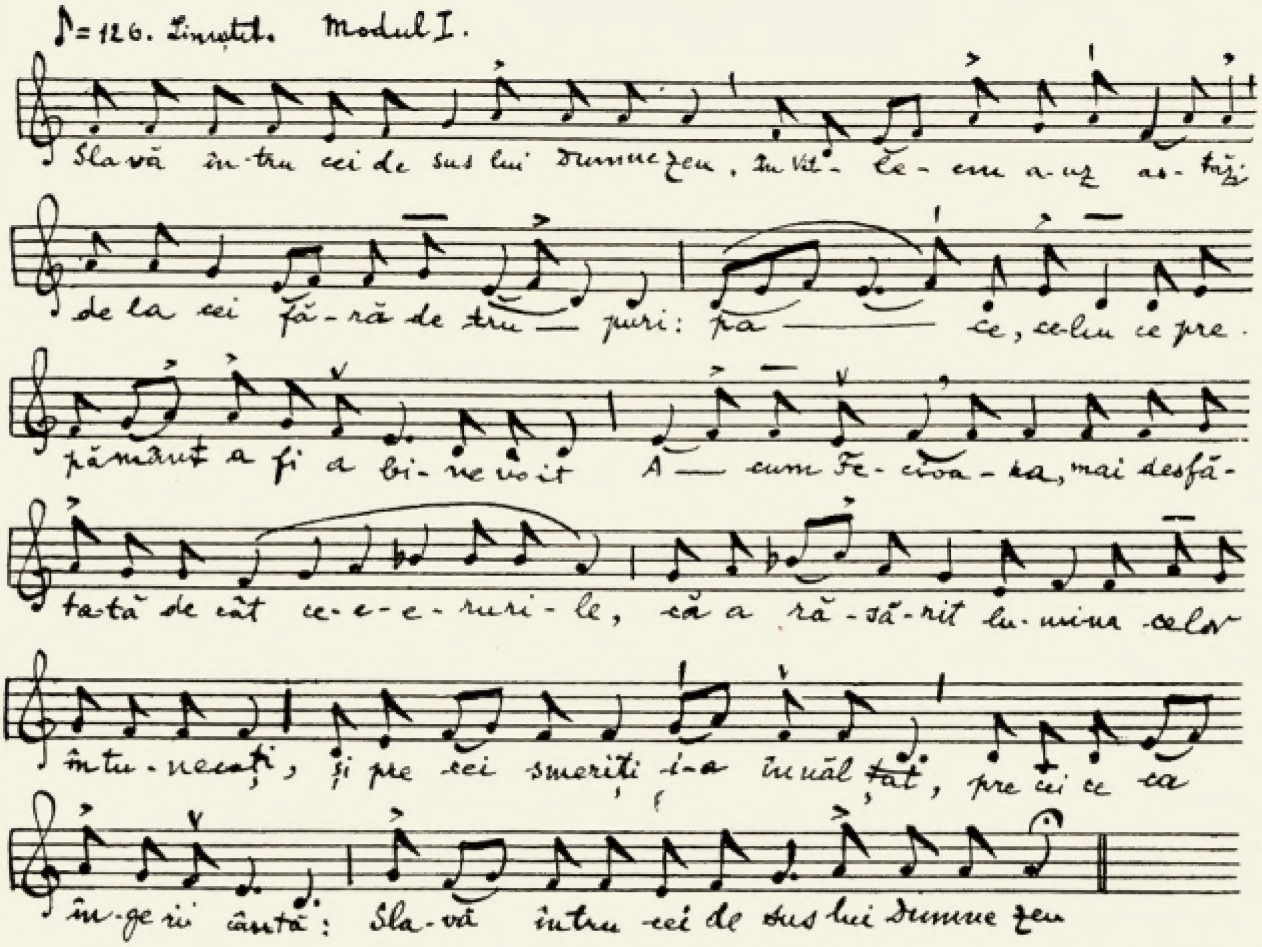

Aceasta este muzica bizantină. Iar mediile cultivate, muzicanţii de rasă, încep să o înţeleagă, să o guste şi să o admire, căci ea înfăţişează, în toată puritatea, adevăratul stil bisericesc.

Când lui Carol cel Mare, în veacul al VIII, la curtea sa din Aix la Chapelle, călugării, ce însoţeau ambasada basileului din Constantinopol, îi cântă psalmul: *In exitu Israël de Aegypto*, cei din juru-i n'au putut să identifice tonul cântării şi atunci i-au zis: *tonus peregrinus.* Pentru noi însă, cântarea însemnată în preţioasele manuscrise bizantine, medievale este reconstituită şi identificată în τόνοι ἀυθεντικοί.

Pr. I. D. Petrescu

Mânăstirea cuib al evlaviei creştine

E atât de firesc acest lucru! Pentrucă în mânăstire s'au adunat, ca într'un cuib, toate luminile pravoslaviei, pentru a se păstrà întregi şi curate împotriva veacului necuvios. Iar această tăinuită vieaţă a duhului atât de vitejeşte s'a păzit nestricată de înoiri şi atât de bogat a sporit în puteri, încât ea a fost şi este, mereu isvorâtoare de sfinţenie, pentru chinuita şi povarnica trăire lăuntrică a lumii.

Mânăstirea a putut fi cetatea tuturor împotrivirilor duhovniceşti pentrucă ea nu a încetat să fie sălaşul tuturor îngereştilor vedenii şi ascultări.

De aceia, totdeauna, obştea dreptmăritoare trăitoare în pâclele vremii, atâta rânduială statornicie şi rodnicie duhovnicească a putut agonisì, câtă a putut lua în dar pentru cugetul ei, din prisosurile de rugăciune, de îndurare şi de jertfelnicie, cu care au blagoslovit-o mânăstirile.

Fără sporul duhovnicesc al mânăstirii, binecinstitoarele biserici, în aşezările lor de luptă în tulburările lumii, ar fi secat şi ar fi aţipit, şi-ar fi uitat şi-ar fi înstreinat rosturile lor. Deci, mare dreptate a avut, pe vremuri, omul care, ca să poată lămuri pricinile, ce au adus atâtea neînţelegeri şi nelinişti în biserica rumânească, a spus din cuvânt drept şi plin de durere: *descălugărirea bisericii*, iată pricina cea dintâi şi cea mai grea, a tuturor zăticnirilor vieţii noastre bisericeşti de acum.

Dar dacă *descălugărirea bisericii* a fost început de sminteală şi uscăciune duhovnicească, înseamnă că *recălugărirea* ei poate pune început de vieaţă nouă, rânduită după dreptare vechi şi dovedite adevărate.

Călugărul s'a făgăduit să petreacă în trup şi în veac, ca îngerii în cer şi să umplă, prin nevoinţele rugăciunii şi căinţii, lipsurile lăsate neîmplinite de îngerii cei căzuţi din lumina harului.

Ei şi-au ales chipul trăirii îngereşti, pentruca lumea să nu fie lipsită pe pământ de pilda acestei trăiri minunate, spre care trebuie să râvnească tot sufletul omenesc.

Că dincolo ni se dărueşte doar cununa, pentru ceiace am făcut aici în vieaţă.

Iată, dar, avem, înainte, pilda sfinţilor, pe care se ostenesc, întru lacrimi, s'o urmeze întocmai, cuvioşii cari umplu de mireasma cea bună a lui Hristos, cetăţile din veac ale duhului.

Numai călugării mai ştiu să se roage lui Dumnezeu, pentru ei şi pentru lume. Numai lor le-a rămas bogat isvorul lacrimilor. Numai ei trăesc chinul isbăvitor al metaniilor şi păzesc, fericiţi, rânduiala fecioriei, ascultării, sărăciei şi postului.

Singura lor slavă, este să fie şi să rămâie, ca Pavel, „gunoiu şi lepădătură lumii".

Atunci e uşor de înţeles, pentru oricine, de ce toate prigoanele diavoleşti, cari s'au pornit în lume împotriva Bisericii, pe călugări i-au lovit mai întâi şi mai cumplit.

Pentrucă diavolul însuşi nu-şi adună întunerecul şi vicleniile lui în altă parte cu mai multă grije, ca împotriva călugărilor.

Mânăstirea nu este numai un zid de piatră ci şi un dig de lumină. Şi cum să nu cerce să-l dărâme puterile înfricoşate ale întunerecului! Ne-o spune doar, atât de limpede, începătorul pustnicilor, marele Antonie.

E un lucru prea lămurit, că oridecâteori, slăbeşte râvna rugăciunii, căinţii şi postirii în mânăstiri, scade şi puterea preoţiei slujitoare în veac.

Când preotul, rugător în lume, nu-l mai are chip de sfinţenie pe călugăr, el scapătă, sărăceşte şi se răceşte în duhul lui de preot

Iar când călugărului nu-i mai luminează înainte chipul cel îngeresc, el râvneşte să se asemene, întru totul, preotului celui căzut şi lumeţ.

Ceiace înseamnă, că icoana călugărului

este hotărâtoare în vieaţa bisericii din veac.

Pravila stă sau cade, în cinstea preotului, după cum el este mai aproape sau mai departe cu evlavia şi trăirea lui de chipul cel îngeresc al călugărului.

Se întâmplă, însă, din nenorocire că preotul mirean nu mai are înţelegere pentru rostul vieţuirii călugăreşti. De aci lipsa de dragoste, pe care o ştim cu toţii, şi chiar despreţul pentru mânăstiri şi pentru călugări.

Urmarea: vieaţa şi slujirea preoţească este scăzută, săracă, stearpă. Atât în lăuntru cât şi în afară. Şi, ciudat, cu cât preotul devine aşà zicând mai „cult", mai „modern", mai „erudit", cu atât înţelegerea lui pentru duhul, frumuseţea şi preţul vieţii călugăreşti, se împuţinează. Preotul de mir ajunge chiar, cu timpul, un vrăşmaş al călugăriei. Se preface într'un luptător, pe faţă sau pe ascuns, împotriva mânăstirii, al cărei rost nu-l mai înţelege, sau îl înţelege strâmb.

De-o pildă, el începe să creadă că mânăstirea nu-şi mai poate îndreptăţi prezenţa ei în lumea de azi, iar pe călugări îi socoate nişte „paraziţi" ai societăţii nişte, „laşi„, nişte „dezertori", nişte „egoişti", nişte „trântori".

„Faceţi din mânăstiri azile, orfelinate, spitale, tipografii, penitenciare, iar din călugări, infirmieri, tipografi, lumânărari", etc.

Şi dacă aceasta ar fi numai părerea unor preoţi neînţelepţi! Dar sunt şi vlădici cari cred la fel. Desigur, acei vlădici cari au furat în 24 de ore călugăria—ca să ajungă în alte 24 de ore episcopi şi să pustiiască mânăstirile de duh şi cuviinţă. Aceşti „reformatori" ai mânăstirilor, însă, sunt în slujba diavolului şi a îngerilor lui.

Pentrucă mânăstirea trebue să rămâie ceiace au făcut-o marii şi sfinţii luminători ai credinţei noastre: pridvor al dumnezeştilor nădejdi, în văzduhul căruia se coboară, mai adesea şi mai milostiv, focul, care curăţă luminează şi încălzeşte al Sfântului Duh,—cerc uriaş de rugăciune şi de lacrimi care spală şi isbăvesc, prin ispăşiri de zişi de noapte, vieaţa lumii căzute.

Dreapta credinţă, cu toate predaniile ei, stă întreagă şi curată în mânăstiri.

Deci, cel ce va avea să purceadă la o primenire, la o înviorare a vieţii ortodoxe, trebuie să ia drumul înapoi, spre mânăstire. Prin urmare, nu la „oşti", la „fraţii" sau mai ştiu eu la ce „asociaţii" religioase originale sau copiate, ci la **mânăstire**. Ea este isvorul cel viu al adevăratei evlavii ortodoxe.

Se înţelege, că pentru aceasta, vieaţa mânăstirească trebue ajutată să-şi împlinească rostul ei, în duhul aşezărilor ei de demult.

Adică, mai bine zis, să nu fie stingherită în niciun fel, de zelul „reformatorilor", care nu o iubesc, nu o înţeleg şi nu o pot sluji.

Ci noi, smeriţii şi nevrednicii, avem o datină strălucită a chipului mânăstirii celei adevărate, în lăsământul duhovnicesc al Fericitului *Paisie* — pe care putem întemeia, fără primejdie, zidirea unei puternice vieţi duhovniceşti pentru întregul neam românesc.

Să ne rugăm dar, lui Dumnezeu, să ne trimită un alt Paisie, care să facă pentru sufletul şi vremea de azi ceiace a făcut el, în vremea lui.

„Călugărirea" din nou a bisericii, trebue să înceapă cu „călugărirea", în duhul lui Paisie, a mânăstirilor.

Alt drum de isbăvire nu este.

Vremea desmeteciriı nu e departe.

Plinirea ei o grăbesc rugăciunile şi lacrimile cu care călugării bat zi şi noapte la poarta Prea Curatei noastre Stăpâne şi Maice.

Preotul Grigorie Cristescu.

Călugăriţele infirmiere şi surori de caritate

Războiul împotriva *vieţii lăuntrice* a mânăstirilor începe să se dea acum pe faţă. Din „nevăzut", el a devenit făţiş. Puterile care dau războiul nu mai sunt nici ele „puterile ascunse"; ci purced dela „scaun înalt", de la unii episcopi.

In mintea acestor episcopi s'a suit „gândul viclean", despre care vorbeşte Sfântul Vasilie cel Mare în scrisoarea către Hilon; şi care gând zice aşa:

„Ce folos ai să te depărtezi de împreuna vieţuire cu ceilalţi oameni? Au nu cunoşti că episcopii Bisericilor lui Dumnezeu, cei puşi de Domnul, de obiceiu vieţuiesc cu oamenii şi, necontenit săvârşind prăznuirile cele duhovniceşti, dela cei ce sunt de faţă se aleg cu mare folos? Căci acolo e deslegarea gâciturilor celor din pilde, tălmăcirea învăţăturilor apostoliceşti, arătarea poveţelor evanghelice, învăţarea ştiinţei dumnezeeşti, întâlnirile cu fraţii duhovniceşti, care prin vederea feţei lor, aduc mare folos celor ce se întâlnesc cu ei. Iar tu (monahule) te-ai înstreinat de atâtea feluri de bunătăţi şi şezi aci, făcându-te sălbatec întocmai ca o fiară. Căci, vezi, aci e mare părăsire, urâciunea locului, lipsa de învăţătură, înstrăinare de fraţi şi duhul multei negrijiri pentru porunca lui Dumnezeu".

Drept aceia, au hotărât aceşti „îndreptători" ai schivnicilor să-i lecuiască de pustnicie, să golească mânăstirile de „trântori" şi „desfrânate", să curme cu „slujirea duhului" şi cu „urmarea lui Hristos" — prostii în care mai stăruiesc şi azi călugării — şi să croiască prea sfinţiile lor un „monahism social", după porunca şi legea *Bisericii Vii.* Până când călugării vor ajunge la desăvârşită „slujire socială", adecă să facă şi copii pentru armata românească, ei vor trebui să înceapă cu „misionarismul" şi cu „filantropia". Călugăriţele au şi început.

Plouă circularele către stareţe. Coadele de topor şi proştii cu nume şi putere mare în călugărie merg, în numele Stăpânului, să le „convingă". Vânătorii de mitre arhiereşti trec prin strungă tot ce-i „tânăr" din mânăstire. Măsoară cu priviri „duhovniceşti" boiul, ca să fie trupeş şi bine rotunjit. Cearcă cu „ochii minţii" ceia ce nu se poate vedea, ca să nu aibă cumva vr'o vătămare. Ispitesc pe îndelete faţa şi ochii, ca să fie acestea „dulci la vedere" şi „mângâioase" la căutătură. Caută măselele şi se uită la limbă, ca să fie „neprihănite" la miros şi cu „nespusă dulceaţă" la auzire. (Căci aşa a zis şi un Ministru al Sănătăţii: „infirmierei nu trebue să-i miroase gura, trupul sau picioarele şi nu trebue să fie grosolană în vorbă sau urâtă ca mama pădurii").

După asemenea „recrutare", copilele şi călugăriţele tinere au fost şi sunt încă înaintate „cu tablou în regulă" comandamentelor militare, ca să facă din ele *infirmiere* şi *surori de caritate.*

Şi astfel au fost jefuite mânăstirile de răsadul lor cel neprihănit şi râvnitor.

A fost lipsită obştea de îndrăsneala marilor lupte, de pilda biruinţelor, de căldura vitejiei, de molipsirea fărâmărilor duhovniceşti.

Au fost sărăcite stareţele de ucenicele încă sub vântuală, pe al căror suflet îl va cere Dumnezeu din mâna lor.

Au fost părăsite bătrânele, bolnavele şi neputincioasele, de sprijinul lor tânăr şi săritor.

Au fost furate de cântarea lor, strănile; de slujirea lor, altarele; de deşteptarea lor, clopotele; de tămâirea lor, cimitirele; de ascultarea lor, muncile cele mai grele pentru binele obştesc.

Iar „miresele lui Hristos" sunt înaintate, astăzi, cu tablou în regulă comandamentelor militare, de Stăpânii lor.

Sunt silite să înveţe Anatomia, ele care s'au lepădat de toată grija cea trupească.

Sunt canonisite să pipăe trup bărbătesc, ele care n'au voie să-şi vadă nici goliciunea trupului lor măcar.

Sunt nevoite să facă „spălături", să administreze „clisme", ele care sunt osândite de canoane şi pentru baia lor.

Sunt obligate să priveghieze „convalescenţa" tinerilor, ele care nici la duhovnic nu pot să se mărturisească singure; ci numai în faţa stareţei lor.

Toate acestea, cu preţul vătămării lor, cu agonisirea pierzaniei sufletului, cu primejdia lipsirei de *mântuire*, cu căderea lor din starea de mirese dumnezeeşti; dar cu câştigarea unei „diplome de infirmieră şi soră de caritate".

Ce-i pasă însă episcopului de pierderea unui suflet? Ce însemnează pentru el şi pentru drăceştile lui unelte această împerechere de cuvinte: „mireasă a lui Hristos"; decât nebunie!

El ştie sigur că cea mai puternică armă a călugărului este „fuga de lume". Deaceia scoate pe călugăr în lume. Dă pe călugăriţă pe mâna comandamentelor, felcerilor şi tinerilor „convalescenţi". In acest chip sfârşeşte repede cu călugăria. Şi în câţiva ani de pustiire va termina şi cu mânăstirile. Pentrucă rămânerea şi intrarea în monahism sunt legate de căpătarea diplomei de felcer. Iar cine are o diplomă de felcer niciodată nu se va mai întoarce la „sărăcia" fără leafă, la „ascultarea" fără medicul şef, la „fecioria" fără ştiinţa anatomiei şi a părţilor intime, la „psaltichia" fără tangouri, la „psaltirea" fără romane, la „clopotele şi toaca" fără radio, la „borşul mânăstiresc" fără smântână şi pui primăvăratec, la „metaniile" fără sidef, rubine şi ametiste. Are, pentru asta, dovada celor câteva sute de călugăriţe-infirmiere din vremea marelui război, care nu s'au mai întors din lume şi când s'au întors, au pirotit până ce şi-au luat sborul către lumea a cărei dulceaţă n'au putut nici cu un chip să o uite.

Sfârşind cu călugăria, episcopul are încă un câştig. Va bine-merita dela Societate, că a scos „trântorii" şi „desfrânatele" la lucru şi va recunoaşte Istoria că a fost unul dintre „cei mai mari reformatori, desţelinător de ogoare, neînfricat sfărâmător al lenei, îndolenţei şi relei credinţe"; că „a înţeles spiritul vremii".

Dar dacă o călugăriţă sau ucenică s'ar împotrivi, totuşi, să se facă infirmieră sau soră de caritate? S'o ferească Dumnezeu! Pentrucă, atunci, cade în păcatul „neascultării". „Ochii şi urechile Stăpânului", exarhul mânăstirilor, „cercetează imediat la faţa locului". Ticăloasa e mustrată între patru ochi şi în sobor. In cazul că nu se lasă „convinsă", i se încheie îndată „proces-verbal" de nesupunere. Pe baza lui exarhul face referat „de scoatere din buget"; iar dacă stărue, „de excludere din mânăstire sau din monahism". Să plece în altă eparhie? Cine o primeşte? In „biletul de ieşire din eparhie", în cazul că i se dă, e destul să scrie Stăpânul că-i „răzvrătită" şi nimeni n'o primeşte.

Astfel „mireasa lui Hristos", ştiind că: de se va sui în munte, şi acolo este episcopul; de va pogorî în vale, episcopul este de faţă; de-şi va lua „aripile de dimineaţă şi se va sălăştui la marginile mării", celei negre, episcopul o va întâmpina şi acolo şi o va bate cu dreapta lui, — se va înfricoşa împreună cu psalmistul, zicând în sine: „Unde mă voiu duce dela duhul tău? Şi dela faţa ta unde voiu fugi?"

Şi va merge la comandamentul, unde o trimite Stăpânul. Ca să ajungă „mireasa convalescenţilor".

smeritul Stratonic

Beata culpa...

Ostenindu-se cu.... motivarea unei „atitudini" de ultimă oară, d. *I. Al. Brătescu-Voineşti*, membru al Academiei Române, găseşte bun prilej să facă, la gazetă, următoarea mărturisire fermă:

„Nu-mi trebue să fac nici un efort pentru a-mi închipui că, pe când aci, pe pământul nostru, oamenii împărţiţi în filosemiţi şi antisemiţi, se urăsc şi se vrăjmăşesc, — undeva, departe, într'o grădină frumoasă, stau pe-o bancă Crist şi Juda, ca doui buni prieteni, demult şi definitiv împăcaţi. Pot auzi desluşit pe Crist zicând prietenului său:

— Ce bine ne-am jucat amândoi rolurile orânduite de ziditorul lumei, — şi ce rău îmi pare că numele tău a ajuns atât de odios oamenilor. Că osândiri revoltător de nedrepte se pronunţaseră şi împotriva altora. Omul învăţat, înţelept şi bun, care cu câteva sute de ani zisese înaintea mea: „La ce-ţi vor folosi toate bunurile lumeşti de-ţi vei pierde sufletul", fusese şi el osândit la moarte.... Doctrina lui nu s'a răspândit în lume, pentru că se adresa numai minţii oamenilor, nu şi simţirei lor.

Pe mine, om în floarea vârstei, m'au prins, m'au scuipat, m'au bătut, m'au schingiuit şi m'au răstignit între doi tâlhari, pricinuindumi suferinţe, la auzul cărora şi azi, după aproape două mii de ani, lăcrămează cei ce le ascultă. Compătimirea şi revolta, pe care le-au stârnit în sufletele oamenilor nemeritatele suferinţe îndurate de mine, au slujit de arîpi doctrinei mele pentru a putea sbura în lume. Tu, prin trădarea şi vinderea mea, ai făurit acele aripi. Şi acum, când văd cum oamenii se vrăjmăşesc între ei, cum se întreucid, îmi vine să cer tatălui nostru să ne trimeată împreună îndărăt pe pământ, ca să le spunem că noi de mult ne-am împăcat pentru vecie".

Că domnului I. Brătescu-Voineşti „nu-i trebue nici un efort" spre a-şi închipui ce spune la gazetă, o credem: alţii înaintea d-sale au făcut efortul; alţii cu mai mult talent şi cu mai multă adâncime.

D. Brătescu-Voineşti are, evident, dreptul să-şi închipuie orice; cu sau fără eforturi. Şi nimănui nu-i este îngăduit să-i cerceteze ascunzişurile sufletului, atâta vreme cât d-sa nu iese cu ele la drum.

D. Brătescu-Voineşti înţelege, însă, să facă mărturisiri de credinţă; într'un ziar de mare răspândire. Cum numele d-sale are, încă, greutate în sânul obştii româneşti, sântem — potrivit legământului nostru — nevoiţi să ne oprim asupra acestei mărturisiri. Mai ales că e bun prilej pentru aceasta: ne aflăm în vremea Marelui Post, — în Postul Paştelor. Să vedem, aşadară, care este vina lui Iuda şi cari consecinţele ei.

Iară cum în această chestiune părerea d-lui Brătescu-Voineşti sau părerea mea sânt cu totul neavenite, vom cerceta singura părere care interesează: *părerea Bisericii.*

Biserica lui Hristos, ai cărei paşi sânt călăuziţi de Duhul Sfânt, are despre fapta Iudei alte păreri. Şi de o mie şi câteva sute de ani mărturiseşte, fără schimbare, că Iuda e pierdut. Ea crede că ar fi fost mai bine de Iuda de nu s'ar fi născut:

„*Mai bine ar fi fost, Iudo, de nu te-ai fi zămislit în pântecele maicii tale. Şi bine ar fi fost de tine, vânzătorule, de nu te-ai fi născut*". (In sfânta şi marea Joi, slava Canonului spălării picioarelor). Iuda nu este „fiul Tatălui"; ci fiul viperelor nerecunoscătoare:

„*Iuda, cu adevărat, este fiul viperelor celor ce au mâncat mana în pustie şi au cârtit asupra Hrănitorului; că încă fiind în gura lor bucatele, cârtiau asupra lui Dumnezeu, nemulţămitorii*"! (In sfânta şi marea Joi, seara, la Vecernie). Iuda nu e ucenic, ci diavol:

„*Iuda sluga şi vicleanul, ucenicul şi pizmătăreţul, prieten şi diavol*". (In sfânta şi

marea Joi, dimineaţa, la Laude). Iuda, pentru bani, s'a lipsit de amândouă vieţile :

„Astăzi şi-a pus aspră Iuda sugrumare pentru bani şi s'a lipsit de amândouă vieţile : de această trecătoare şi de cea dumnezeiască". (In sfânta şi marea Joi, la Laude). Pentru Biserica lui Hristos soarta Iudei e pecetluită. Fără drept de apel. Iuda este pierdut :

„Cu dormire diavolească fiind cuprins Iuda, a adormit întru moarte". (In sfânta şi marea Joi, seara, la Canonul spălării picioarelor).

A adormit întru moarte ! Nici o nădejde, aşadară, de grădini frumoase, cu bănci, cu mărturisiri de dragoste şi alte leşinături literare...

Creştinul n'are dreptul să judece „sub specie aeternitatis". Lui nu-i este permis să-şi însuşească — cum spune un gânditor slav — punctul de vedere al Providenţei. El nu se poate aşeza, cu obrăznicie, lângă Dumnezeire, pe tronul Ei. Că atunci îşi poate închipui orice.

Creştinul n'are dreptul să creadă despre Iuda altceva decât ce crede Biserica. Fiindcă numai Biserica nu greşeşte. Omul greşeşte. Omul bate câmpii. Din orgoliu, din amorţire sufletească, din vieţuire în afară de hotarele harice ale Bisericii. „Bunătate sufletească", „toleranţă", „filantropie"? Dar care iubire de oameni poate ajunge iubirea de oameni a lui Hristos Dumnezeu ? Şi care dreptate poate privi, cu fruntea sus, dreptatea, cea desăvârşită, a lui Dumnezeu ?

Prin glasul Bisericii, Dumnezeu Duhul Sfânt ne spune că Iuda e diavol. Şi că diavolul şi toţi îngerii lui sânt pierduţi. Aceasta este învăţătura. Numai aceasta. Iar dacă aceasta este învăţătura, aşa să ne fie şi mărturisirea.

Mărturisirea şi lucrarea.

G. Racoveanu

INSEMNĂRI

Sinucidere. In numărul 3 al *Predaniei* am vădit noi, în acest loc, o mare nenorocire întâmplată „cercetătorului" *I. Popescu-Mălăeşti*, decanul Facultăţii de Teologie din Bucureşti. Făcând oareşcare „studiu" asupra Psaltirei în versuri a mitropolitului Dosofteiu (1673) şi confundând vorba *stredia* (pârgă de miere) din Dosofteiu, cu *stridia* (scoică), ignorantul şi complect lipsitul de spirit critic Pr. I. Popescu-Mălăeşti îşi permisese libertatea de a-l lua... la vale pe marele cărturar Dosofteiu. Vădirea prostiei a pricinuit pagubă.... prestigiului părintelui savant. Care nu se obicinueşte uşor cu paguba. Deaceia — în loc să stea dosit şi tăcut — preotul I. Popescu-Mălăeşti — îndemnat de cel viclean — vine cu „explicaţii". Recunoaşte nenorocirea. Dar aruncă vina pe tipograf. Şi astfel, nu-şi dă seama cum sare din lac în puţ. Explicaţia iat-o :

„Un tânăr teolog mă face atent că am fost aspru ocărât scriind că cuvântul „stredia" (Ps. 19 v. 11) ar fi tot una cu stridii. *I-am răspuns că nu-mi aduc aminte de aşa ceva.*

Citind la pag. 241 a revistei văd spre marea mea mirare că aşa reese din cele ce sunt în nota de la versul 11.

Cercetând manuscriptul văd că la tipar mi se încurcase 2 rânduri, care erau scrise pe margine şi corectate în text. *N'am făcut decât o repede revizuire a corecturei la tipar şi aşa n'am observat cum culegătorii au greşit sărind un rând întreg.* Cele 2 rânduri de jos din pag. 241 a revistei aveau să fie aşa tipărite :

„Alergând după ritm ajungem ca Dosofteiu să folosim vorba „stredia". Probabil fiindcă-i plăceau foarte mult stridiile, vor zice cei ce nu ştiu ce-i „stredia", deşi aci nu se pomeneşte de stridii". („Raze de Lumină", an. VIII, Nr. 3—4, p. 139).

Prinurmare : culegătorii „i-au sărit un rând întreg" şi de aci a ieşit nenorocirea..

Ca cetitorii *Predaniei* să vază singuri necinstea încălcită cu prostia, dăm aci, în facsimil, fragmentul cu pricina, din *„Studii şi comentarii"*. Să pună, cetitorii, alături cele două texte (cel din studiu şi

cel pe care-l dă acum) şi să judece dacă omiterea unui rând ar fi putut duce la textul dezastruos. Să spună ei dacă mai poate fi aci vorba de „greşală de tipar".

נפת צופים tradus textual: ceea ce curge din celula fagurului. נפת=a curge צוף= celulă, ochiu (favus), adică: *pârga*. Noi trebue să fim *traducători*, nu să făurim alt text după al nostru gust. Ajungem ca Dosofteiu să vorbim de „stridii", probabil fiindcă-i plăceau foarte mult, deşi aci nu se pomeneşte de stridii.

Precum uşor se poate vedea, textul „culegătorilor" e mai clar, mai organic decât al autorului. „Rectificarea" preotului I. Popescu-Mălăeşti nu ne spune apoi nimic despre soarta frazei:

„Noi trebue să fim traducători, nu să făurim alt text după al al nostru gust". Nu ne spune, iarăşi cum începutul de rând *„Ajungem"* devine mijloc. Şi nu ne spune cum cuvintele: *„să folosim vorba stredia"* se prefac (la culegători) în: *„să vorbim de stridii"*.

Dar spre a face definitiv dovada că „culegătorii" erau pe linia întregului „studiu", vom reproduce aci câteva frânturi din el. Vom apela, deci, la context.

In acelaşi studiu preotul Popescu-Mălăeşti îşi mărturiseşte certitudinea că Dosofteiu a falsificat traducerea Psaltirei. De pildă, scrie:

„In afară de faptul că Dosofteiu adaogă cuvinte şi schimbă chiar imaginea originală" (pag. 11). Sau:

„El se silea să nu se depărteze de înţelesul original, dar de sigur, fie lipsa lui de talent poetic, fie natura versurilor rimate româneşti, îl constrângeau să lase, să adaoge, sau să schimbe chiar cuvinte din original" (pag. 16). Sau, vorbind de poetul Vasile Militaru:

„Spre părerea de rău a multor creştini doritori să citească psaltirea şi în versuri, fie informaţiile greşite ce i s'au dat, fie graba, de neînţeles de altfel, cu care a lucrat l-au dus să facă greşeli tot aşa de mari, ca acelea pe care le-a făcut Dosofteiu". (pag. 17). Sau:

„In psaltirea versificată numai sunt psalmii lui David, Asaf, Corahiţii, etc., ci sunt psalmii Pralea, Corbea, Dosofteiu, V Militaru, versificaţi după David, Asaf, Corahiţi, etc." (pag. 31).

Precum vedeţi „culegătorii" erau... exact pe linia gândului autorului...»

Şi acum, după ce mi-am cheltuit banii cu facsimilarea tâmpeniei „culegătorului", cred că am dreptul să-l întorc pe autor cu faţa spre mine şi să-l întreb: de ce eşti hoţ, Cinstite Părinte? De ce minţi, ca un liceian, Părinte Decan? De ce intri în coteţ, Respectabile? Nu te-ai mai înţelepţit de la falsul cu paşapoartele? (Tot Decan erai şi pe atunci!).

G. Racoveanu

NOTE

De ce nu tace. In „cuvânt înainte" la o mare frescă pe care a început-o acum: *„Biserica ortodoxă în România Mare"*, preotul I. Popescu-Mălăeşti explică de ce... gura nu-i mai tace, etc. După ce înfăţişează nişte gânduri care îl munceau cumplit, adaogă:

„Frământat de aceste gânduri, chiar când citeam într'o gazetă zilnică articole din care se împrăştieau în marele public cititor — ce nu putea judeca obiectiv ce se scria acolo, şi nici nu putea şti unde se află rana — idei ce ştergeau din mintea oamenilor încă câteva din razele luminoase ce înconjurau Biserica ortodoxă română căutând un cuvânt scripturistic — deschid din întâmplare tocmai la capitolul 62 din proorocia lui **Isaia**, care începe aşa: *„Pentru Sion nu voiu să tac şi pentru Ierusalim nu mă liniştesc, până când ca o lumină strălucitoare va ieşi dreptatea lui şi ca o făclie va arde mântuirea lui"*. Ideea din aceste cuvinte ale cărţii sfinte mi-a poruncit să nu tac".

Justificarea e slabă. Până când nu ne va indica versetul din Isaia (sau din Ieremia) care porunceşte *să spui nerozii*, noi nu-i vom da pace Decanului, Facultăţii de Teologie.

Neamurile creştineşti. Arhim. Efrem Enăcescu, exarhul mânăstirilor din eparhia Bucureştilor, scrie la „Universul" — pentru nevoia trebuinţii — despre necesitatea cumetriei cu anglicanii. Şi scrie aşa:

„In cursul ultimelor decenii am avut serioase încercări de apropiere, mai ales între Bisericile ortodoxă şi anglicană, datorită sufletelor curate şi minţilor clar-văzătoare asupra primejdiei de moarte ce ameninţă creştinismul în general. Este ştiut că Biserica anglicană a păstrat multe din practicele primelor secole creştine, deşi doctrina ei a fost influenţată destul de pronunţat de liberul examen protestant. Nu trebue însă neglijat marele ei merit de a fi întins cea mai hotărâtă mână de pace şi de a fi declarat solemn prin reprezentanţi autorizaţi că e gata la orice sacrificii şi la orice renunţare posibilă pentru unitataa Bisericii Mântuitorului Hristos. I. P. S. Patriarh Miron, prin strălucita vizită dela Londra, a răspuns cum se cădea Bisericii anglicane".

Părinte Arhimandrite ! Lasă grija „apropierilor" pe seama altora : pe seama Prea Fericitului Patriarh. Ce rost are amestecul unui exarh mânăstiresc în chestii de doctrină ?

Sfinţia-ta vezi, mai bine, de mânăstiri ; de monahi. Şi de monahii.

Ce este Oastea Domnului. Dăm aci însăşi mărturisirea conducerii ei (din *„Isus Biruitorul"*, nr. 14, p. 7) :

„Oastea Domnului fiind o mişcare pornită de suflarea Duhului Sfânt, ea nu a păşit în lume cu statute şi regulamente. Timp de 14 ani, ea a lucrat sub soarele cel cald al Evangheliei Timp de 14 ani, holda Oastei a stat sub ploaia harului, sub adierea vântului şi căldura focului ceresc. Viaţa în Hristos, viaţa după Evanghelie este ceeace se cheamă naştere din nou, iar viaţa aceasta şi renaşterea aceasta nu încape niciodată pedean'tregul în statute şi regulamente. *Ea este ceva viu, ceva fără hotar, aşa cum e vântul cerului şi lumina soarelui.* Toate statutele şi regulamentele omeneşti nu pot cuprinde ceeace *trebue să facă* şi ceeace *poate face* un suflet născut la o viaţă nouă, un suflet care l'a aflat cu adevărat pe Isus cel răstignit şi este bolnav de dragostea Lui. (Cântarea Cântărilor, 5, 8)".

Adecă : cel mai autentic protestantism !

Protopopii şi fruntaşii clerului şi poporului bisericesc din eparhia Chişinăului au cerut Sfântului Sinod să le dea pe arhiepiscopul şi mitropolitul lor *Gurie*, pentru slujbele marelui Post şi ale Sărbătorii Sărbătorilor. Intrebăm pe Părinţii episcopi : mult vor mai sta cu braţele încrucişate în faţa neîngăduitei stări de lucruri din biserica basarabeană ? Farsa cu mitropolitul Moldovei dintre Prut şi Nistru va mai dura mult ? Nu cred şi Prea Sfinţiile lor că încercarea a eşuat ? Şi că, deci, reparaţia e singura cale spre o normalizare atât de aşteptată de toată lumea ?

Două vorbe şi un cuvânt pentru prietenul cel cu îndemnul *„suaviter in modo" :* nu e nimic de făcut ! *Predania* nu-i nici *moartă* şi nici nu înţelege *să se facă tuturor toate !* Fiindcă nu vrea *să dobândească* nimic. Aşa este ea. Că de-ar fi.., precum s'a obişnuit pân'acuma, mai bine i-ar fi fost ei de nu s'ar fi născut!

G. R.

CĂRŢI-REVISTE

Preotul Mihail Bulacu, *docent universitar, profesor la Seminarul pedagogic universitar din Bucureşti :* **Spiritul catehezei patristice în şcoala românească,** *prelegere de deschiderea cursului de* Metodica învăţământului religios *la Facultatea de Teologie dela Universitatea din Bucureşti, Tipografia Cărţilor Bisericeşti, 1937 (51 pag. + 3 clişee).*

Lucrarea cuprinde 5 capitole şi o concluzie : 1) Problema învăţământului religios în şcoala românească (7 pagini) ; 2) Principiile fundamentale ale catehezei patristice (18 pag) ; 3) Spiritul catehezei patristice în şcoala românească veche (18 pag) ; 4) Recunoaşterea superiorităţii catehezei patristice (cca. 3 pag.) ; 5) Nevoia revenirii spiritului catehezei patristice în şcoală este argumentată de întreaga lume ortodoxă (4 pag) ; 6) Concluzia (2 pag).

Bibliografia cuprinde 34 de autori şi lucrări a căror înşiruire începe cu „Discours d'ouverture" *al d-lui Alivissatos Hamilcar şi sfârşeşte cu „Sfânta Scriptură a Vechiului şi Noului Testament".*

Lucrări socotite esenţiale pentru acest studiu :

1. Haidacher Sebastian Dr.: *Büchlein über Hoffart und Kindererziehung, Freiburg im Breisgau, 1907.*

2. Seidlmayer Josephine Dr : *Die Pädagogik des Johannes Chrysostomos, Münster, 1926.*

3. Freppel l'Abée : *Clement d'Alexandrie, Paris, 1865.*

4 Nessiotes Eutichios : *La pédagogie chretienne de Gregoire de Moldavie, Echos d'Orient, tome IX, année 1906 pp. 99—108, Bibliothèque Nationale de Paris.*

5. Iorga N.: *Un pedagog moldovean pe la 1800, Academia Română, comunicare făcută de d-l Prof. N. Iorga la 16 Decembrie 1932, Memoriile secţiunii istorice. seria III. tomul XII, mem. 14, Bucureşti, 1932.*

6. V. A. Ureche : *Istoria şcoalelor, Bucureşti 1892.*

7. N. Dobrescu : *Rolul Bisericii în trecutul neamului.*

8. D. Furtună: *Preoţimea română în sec. XVIII.*

9. S. Reli: *Metode de instrucţie şi educaţie în şcolile mânăstireşti şi bisericeşti şi în academiile domneşti din trecutul românesc, Cernăuţi, 1933.*

10. I. Bianu şi N. Hodoş: *Bibliografia românească veche, Academia Română, tom. I şi II.*

10. Tomescu N. C.: *Mitropolitul Grigorie IV Miculescu al Ungro-Vlahiei, Chişinău 1927.*

11. Popescu Niculae Preutul, Profesor universitar: *Viaţa şi faptele Părintelui Grigorie Dascălul, Mitropolitul ţării româneşti (1765 + 22 Iunie 1834), Bucureşti, 1934. Se adaugă marii pedagogi români: Econ. I. Popescu-Mălăeşti, profesor universitar, I. Rădulescu-Pogoneanu, profesor la Universitatea din Bucureşti, precum şi I. Petrovici, G. G. Antonescu şi C. Narly.*

Sunt menţionaţi în câteva citaţii: Fr. W. Foerster, Dr. G. Grünwald, Zenkowski, J. Lagovsky, Tchetverikoff.

Dintre Sfinţii Părinţi a ales pe Sf. Clement Alexandrinul, Sf. Chiril al Ierusalimului, Sf. Grigorie de Nisa, Sf. Grigorie Teologul, Sf. Ioan Hrisostom *şi* Fer. Augustin.

In primul capitol: citaţii omagiale sau simple menţiuni pentru Părintele Patriarh, Părintele Niculae Popescu, Sextil Puşcariu, G. G. Antonescu, Părintele Popescu-Mălăeşti, I. Rădulescu-Pogoneanu, Prof. I. Petrovici, N. Iorga etc.

Afirmaţii ca cea care urmează: „Istoria vieţii sufleteşti a neamului nostru, nu poate fi despărţită de istoria vieţii Bisericii ortodoxe române, după cum omului în viaţă nu i se poate despărţi sufletul de trup. Aceasta dovedeşte legăturile vii între sufletul românesc şi Ortodoxism, *ce-i dă în ansamblul său de contopire, acel caracter de Biserică Vie, de Biserică creştină dinamică. De aceia unii dintre istoricii noştri, când privesc ansamblul acestor legături sufleteşti, vorbesc despre „Temeliile creştine ortodoxe ale ţării româneşti". („Cursul de deschidere din anul acesta la istoria Bisericii române, al Părintelui Profesor Nicolae Popescu dela Facultatea noastră de Teologie"), Nota este pusă de Păr. Bulacu, pe care nu l-a văzut nimeni la acest curs; iar cursul nefiind tipărit, nici nu a putut fi citit undeva de Sf. Sa. Dar Păr. Bulacu s'a simţit obligat să citeze titlul prelegerii Părintelui Profesor după anunţul din gazete, pentru motive pe care numai Sf-Sa crede că le ştie. La fel citează pe d-l: „I. R. Pogoneanu profesor universitar de pedagogie practică la Facultatea de Filosofie şi Director al Seminarului pedagogic universitar din Capitală, cu prilejul unui congres pedagogic religios al profesorilor de religie, stăruind asupra faptului că profesorul de religie trebue să se preocupe, în misiunea lui didactică, mai mult de educaţie religioasă decât de instrucţia religioasă a copiilor".*

In cap. II, ia colaborator „pe L'abbé Freppel (sic): Clément d'Alexandrie, Paris 1865, Origines de l'Eglise a'Alexandrie, Le didascalée p. 27.) Ceiace citează, însă, Părintele M. Bulacu, dela pag. 27, în realitate se află la pag. 23, rând 12, 13, 21).

Citaţiile din Pedagogul lui Clement Alexandrinul sunt făcute cu caractere deosebite.

Iar Sf. Chiril e pomenit pe acelaşi pag. 11, odată în „Dissertationes Cyrilianae" *şi altă dată în* „Dissertiones Cyrilianae" *(transcrierea este a autorului prelegerii).*

Clement *este citat la pag. 12 cu caractere greceşti.*

La pag. 29—30 din Freppel, op. cit. Origines de l'Eglise d'Alexandrie, care este acelaşi capitol intitulat mai sus: Le didascalée — este altceva decât spune Părintele Bulacu.

Trece apoi prin Sf. Chiril al Ierusalimului, dă o raită prin cele 2 cateheze ale Sf. Ioan Gură de Aur şi ajunge la lucrările favorite ale lui Haidacher *şi* Stiglmeyr. *Citaţiile greceşti, din necunoaşterea limbii, sunt trunchiate şi compromise printr'o transcriere eronată:* φιλοσόφωι αγωγὴ καθαρὰν πρὸς γνώσεως *(pag. 13, 12), etc.*

Trecând peste chipul Sf. Ioan Gură de Aur, pe care îl ia din Haidacher, fără să menţioneze locul, având însă grije să şteargă din clişeu subtitlul: ex vetusta admodum icone Constantinopoli olim depicta (P. F. Giffart fecit) (nach der Mauriner Ausgabe seiner Werke, Bd. I. Paris, 1718. menţiuni făcute cinstit de Haidacher în lucrarea lui) ajunge la pag. 19 unde ne indică bibliografia lucrării περὶ κενοδοξίας *a Sf. Ioan Gură de Aur, după Haidacher (pag. 16, 17, 18). Aci începe dezastrul: în loc de* τέκνα—νέκνα *în loc de: de educandis liberis liber aureus, Parisiis 1654, Combefis — Părintele B. scrie: de educandis liber aureus, Parisiis 1656, Combesis.*

Prelutindeni Părintele Docent scrie Combesis, *în loc de Combefis — din pricină că numele acesta, fiind scris cu caractere germane, (la pag. 16 rând 1), adâncul cunoscător al limbii germane a confundat pe f german cu s german).*

Nemulţumit cu bibliografia lui Haidacher, deşi n'o menţionează în întregime, află probabil, între timp, de lucrarea lui Josephine Saidlmayer, în care la pag. 93 şi 94, (nu 92) este bibliografia aceleiaşi lucrări chrisostomice. O citează, desfigurând complect ortografia textului, transcrind tot „Combesis" *(deşi aci e scris cu litere latine).*

τοῦ *în loc de* τοῦτο.

τὸ πρᾶγμα εἰς φύσεως— *fără sens, dacă nu i se adaugă* βεβαιότητα καθιστατα ὕμεραν *în loc de*

ἡμέραν. *Cunoscătorul de greşeşte citează greceşte din Haidacher şi Seidlmayer, copiind greşit.*

Textul grecesc citat la pag. 26, rând 30, 31, 32 e mutilat complect şi fără sens. Copiat, trunchiat. şi cu ortografie inadmisibilă tot din Seidlmayer. Las la o parte traducerea nepotrivită a cuvântului κενοδοξία *— care înseamnă, slavă deşartă, trufia (vieţii) nu* **mândrie**, *care mai are şi alt înţeles în românește.*

Cea mai complectă bibliografie a lucrării περὶ κενοδοξίας *a Sf. Ioan Gură de Aur se află la* pag. 142 *în vol. I al lui Chrysostomus Baur, Iohannes Chrysostomus u. seine Zeit, apărută la München, în 1929.*

Acolo ar fi putut vedea şi pe Combefis, *— (nu* Combesis) *citat de 3 ori, şi scris cu caractere latine, evitând o confuziune catastrofală de litere germane. Dar Părintele Bulacu, nu a cunoscut această lucrare.*

Dacă ar fi numai atât!

La pag. 22 spune: „învăţătura despre reînviere" *şi.. „când va fi vorba de* reînviere", *este vorba de Abel pe care Dumnezeu l-a primit în slava Sa. El a murit pe pământ dar trăeşte sus la Dumnezeu.*

Părintele Bulacu traduce de 2 ori cuvântul nemţesc Auferstehung *cu* „reînviere", *— dovedindu-se şi de această dată tare, nu numai la nemţeşte dar şi în teologia ortodoxă. (vezi Haidacher pag. 52).*

Iată, dar, încă un document despre „erezia, viclenia şi prostia" unui docent în asalt de cucerire a unei catedre de teologie protejat *de patroni.*

Şerban Popescu

din Abdera teologică

ANTOLOGHION

Din înţelepciunea Părintelui Arhimandrit-mitrofor Iuliu Scriban, profesor la Facultatea de Teologie din Chişinău, cetire: „4. In tot timpul anului, au venit veşti din Cernăuţi despre rânduiala pe care Mitropolitul Visarion o pune în gospodăria Bisericii Bucovinene şi despre *mârâiala* celor înfipţi în caşcaval, care cearcă să stea împotrivă...

In adevăr *orăcăelile* dela *„Glasul Bucovinei"*, nu trebue să rămâie fără răspuns, şi noi le înfierăm totdeauna. Când se făceau marile hoţii în averea Bisericii Bucovinei *croncanii* nu crâcneau. Acum când se pune rânduială, când se începe ridicarea de biserici în Cernăuţul cel fără de biserici ortodoxe, dumnealor *cârâe*. Deci să nu-i urmăreşti şi să nu-i hărţueşti fără încetare?

„*8.* Spre sfârşitul anului, am avut de însemnat congresul profesorilor de teologie din Atena...

Şi faţă de acest congres a trebuit să stea împotrivă unul dela **Glasul** *năucului*: Păr. Alecu a scris că nu e de aşteptat mult dela el, fiindcă doar acolo ne-am dus tot noi, cei ce am stat de vorbă cu anglicanii.

„Vedeţi chip *acru* şi *îngust* de a privi lucrurile. In adevăr, de am fi fost noi aşa cum ne înegreşte *trândăvia sa*, dar ce? era acela congres numai al nostru? Nu era să fie acolo atâţia străini?

„Dar acest *stâlp al ortodoxiei*, care e împotriva a tot ce mişcă, pentru a nu cinsti de cât tot ce zace şi doarme, — nu putea de cât să osândească un întreg congres din pricina a 3 oameni care intrau în el Atât l-a dus capul cel „treaz" al amorţelei sale, atât a scris". (v. Păstorul Creştin Ortodox, an. V, Nr. 37, cronica bisericească pe anul 1936, pp. 2—3).

(Hăţurile judecăţii limpezi i-au scăpat din mâni părintelui Scriban. Din pricină, poate, că cuviosia sa prea mult „mişcă". Preotul Alecu Constantinescu „stâlp al ortodoxiei"!... Să fi uitat Părintele Scriban că sinuciderea *e păcat de moarte?!).*

•

Din cugetările Ecclesiastului, Pr. I. Popescu-Mălăeşti, Decanul Facultăţii de Teologie din Bucureşti. *In „Dumineca Ortodoxă"*, an. XIX, Nr. 1-2, stând „de vorbă cu cititorii", părintele decan răspunde, sub titlul *„Biserica şi crimele"*, la o întrebare a *„Doamnei Şarametescu"*:

„Aţi pus o întrebare foarte însemnată. De aceia vă răspundem. Altfel nu răspundem fiindcă sunteţi necunoscută... Cred că şi D-ta ai fost în munţi şi ai stat multă vreme uitându-te la vârfurile foarte înalte ale unei coame de munţi. Ai luat însă seama că un vârf este mai ascuţit, altul mai turtit şi alături cu el chiar o coamă dreaptă de unul sau mai mulţi metri? De asemenea nu ştiu dacă ai observat că foarte rari sunt munţii pietroşi şi fără nici o vegetaţie până jos. La cei mai mulţi cu cât te depărtezi de vârf şi te cobori în jos cu atât vezi mai multă verdeaţă. Spre vârf muşchiu, apoi mici arbuşti şi mai jos brazi sau alţi arbori mai mici sau mai mari, cu cât sunt mai aproape de vale. De asemenea ai luat seama că uitându-te fie de jos, fie de sus ţi se pare că de la vârf spre vale par'că ar fi aruncat cineva pământ. Jos aproape de vale pământul este mai gros, spre vârf mai subţire până ce de la un loc nu se mai vede de cât piatra"....

Pre care „răspuns" cetindu-l ticălosul de eu, adusu-mi-am. fără să vreau, aminte de cuvintele Eccleziastului fiul lui David: *„Ce este strâmb nu se poate face drept şi lipsa nu poate fi pusă la socoteală,* (cap. I, v. 15).

In ziua de 20 Aprilie c. a fost îngropat, în biserica Sfântului Ioan Botezătorul din Alba-Iulia, răposatul Ioan Stroe, episcopul armatei.

Pentru ocuparea scaunului vacant şi-au şi anunţat candidaturile câţiva bărbaţi — frumoşi la trup — călugăriţi la Sinaia, în sezonul de iarnă şi câteva pocitanii morale, ce nu-şi mai află astâmpăr nicăiri.

*

Numărul de Paşti al *Predaniei* va apare în 32 de pagini.

*

Intre preocupările de viitor ale Sfântului Sinod va fiinţa şi examinarea literaturii imorale, pornografice. Astfel, chiar în şedinţa din Mai, Sfântul Sinod va numi comisiunile care să studieze această problemă şi mijloacele cele mai bune pentru stăvilirea desfrâului literar.

*

I. P. S. Patriarh se gândeşte să transforme biserica Antim, cu chiliile sale, în mânăstire, care să servească drept cămin pentru călugării cari studiază Teologia. In acest scop a cerut Ministerului de Culte împroprietărirea acestei biserici, din lotul de pământ rezervat pentru „înzestrarea mânăstirilor".

*

Doamna *Theodora Cernat-Popp* expune în str. I. G. Duca (fostă Cometa) nr. 54, o serie de basoreliefuri cu subiecte religioase.

*

S'a acordat „concediu de boală" celui mai vrednic şi mai râvnitor dintre funcţionarii Sfântului Sinod: Ieromonahului Calist Rădulescu,—până la pregătirea înlocuitorului. Părintele Calist s'a retras la chilia sa dela Sfânta Mânăstire Cheia-Prahova.

*

Repetăm rugămintea făcută abonaţilar noştri, de a ne înştiinţa, printr'o carte poştală, de lipsa vreunui număr din *Predania.*

*

„Biserica Ortodoxă Română", revista Sfântului Sinod, va lua cu viitorul număr o nouă înfăţişare. Ea a suferit modificări de prezentare şi de fond. Secretar de redacţie al revistei a fost numit diaconul Gh. Moisescu, un tânăr priceput, cu studii istorice în străinătate.

*

D. ministru al cultelor a semnat o decizie prin care:

„Sunt cu desăvârşire interzise, sub sancţiunea pedepselor prevăzute în codul penal, acele asociaţiuni religioase cari propagă doctrine de natură a aduce atingerea legilor de organizare a Statului şi instituţiunilor sale şi cari prin practicile lor rituale contravin bunelor moravuri şi ordinei publice. Asociaţiunile religioase identificate până azi şi a căror existenţă, creare sau funcţionare este cu totul interzisă, sunt: Asociaţiile mileniste (Asociaţia internaţională a studenţilor în Biblie, Martorii lui Dumnezeu Jehova, Societate de Biblii şi Tratate) Penticostaliştii, Biserica lui Dumnezeu Apostolică, Pocăiţii, Nazarenii, Adventiştii Reformiştii, Secerătorii, Hliştii, Inochentiştii, Stiliştii. Organele administrative şi poliţieneşti vor trimite la urma lor pe toţi aceia care se vor întruni în orice loc spre a mărturisi doctrina şi a practica ritul religios al unor astfel de asociaţii religioase interzise. Vor opri orice propagandă de prozelitism religios, fie că această propagandă se face verbal, fie că face în scris prin răspândirea de broşuri, reviste etc., de către colportori, membri ai acelor asociaţii religioase interzise.

Vor confisca acest fel de scrieri şi vor trimite pe colportori la urma lor.

Broşurile confiscate se vor trimite deodată cu actele încheiate Ministerului de Interne, iar acesta le va înainta Ministerului Cultelor şi Artelor.

Pentru cei ce nu se vor supune la aceste măsuri administrative sau poliţieneşti, se vor dresa acte de dare în judecată ca turburători ai ordinei publice şi contravenienţi la legile pentru apărarea şi liniştea Statului.

Se va interzice orice activitate tipografilor şi societăţilor civile sau comerciale, cari tipăresc broşuri sau lucrări cu conţinut religios interzis, pentru uzul sectelor, iar scrierile se vor confisca".

*

Asociaţia generală a clerului, societatea clerului „Ajutorul" şi asociaţia generală a cântăreţilor bisericeşti au protestat împotriva regulamentului, întocmit de Sinod, pentru numirea şi transferarea personalului bisericesc.

Predania *apare de două ori pe lună: la 1 şi 15 ale fiecărei luni.*

Abonamentul: 200 lei pe an.

Adresa pentru chestiuni de redacţie şi administraţie: **G. Racoveanu, Aleea Calimachi nr. 15, Bucureşti III.**

Tiparul „OLTENIA". Lei 10